

وَ اضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا
 الْمُرْسَلُونَ (13) إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا
 فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ (14) قَالُوا مَا
 أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَ مَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ
 أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ (15) قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُم
 لَمُرْسَلُونَ (16) وَ مَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (17)
 قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَ
 لَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ (18) قَالُوا طَائِرُكُم مَعَكُمْ أِ
 نْ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ (19) وَ
 جَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ
 اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ (20) اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَ
 هُمْ مُّهْتَدُونَ (21) وَ مَا لِي لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَ

إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (22) أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ
الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِي عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا
يُنْقِذُونِ (23) إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (24) إِنِّي
آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ (25) قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ
يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ (26) بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَ
جَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ (27) وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ
مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُندٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ
(28) إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ
(29) يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا
كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ (30) أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا
قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ (31) وَ
إِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ (32)

~~~~~

Set forth to them, by way of a parable, the (story of) the companions of the city. Behold! there came messengers to it. When We (first) sent to them two messengers, they rejected them: But We strengthened them with a third: they said, "Truly, we have been sent on a mission to you." The (people) said: "Ye are only men like ourselves; and (Allah) most gracious sends no sort of revelation: ye do nothing but lie." They said: "Our Lord doth know that we have been sent on a mission to you: "And our duty is only to proclaim the clear message." The (people) said: "for us, we augur an evil omen from you: if ye desist not, we will certainly stone you. And a grievous punishment indeed will be inflicted on you by us." They said: "Your evil omens are with yourselves: (deem ye this an evil omen). If ye are admonished? Nay, but ye are a people transgressing all bounds!" Then there came running, from the farthest part of the city, a man, saying, "O my people! Obey the messengers: "Obey those who ask no reward of you (for themselves), and who are themselves guided. "It would not be reasonable in me if I did not serve Him who created me, and to whom ye shall (all) be brought back. "Shall I take (other) gods besides Him? If (Allah) Most Gracious should intend some adversity for me, of no use whatever will be their intercession for me, nor can they deliver me. "I would indeed, if I were to do so, be in manifest error. "For me, I have faith in the Lord of you (all) : listen, then, to me!" It was said: "Enter thou the garden." He said: "Ah me! Would that my people knew (what I know)!- "From that my Lord has granted me forgiveness and has enrolled me among those held in honour!" And We sent not down against his people, after him, any hosts from heaven, nor was it needful for Us so to do. It was no more than a single mighty blast, and behold! they were (like ashes) quenched and silent. Ah! Alas for the servants! There comes not a messenger to

~~~~~

them but they mock him! See they not how many generations before them we destroyed? Not to them will they return: But each one of them all - will be brought before Us (for judgment).

انہیں مثال کے طور پر اُس بستی والوں کا قصہ سناؤ جبکہ اُس میں رسول آئے تھے۔

ہم نے ان کی طرف دور رسول بھیجے اور انہوں نے دونوں کو جھٹلادیا۔ پھر ہم نے

تیسرا مدد کے لیے بھیجا اور ان سب نے کہا "ہم تمہاری طرف رسول کی حیثیت

سے بھیجے گئے ہیں"۔ بستی والوں نے کہا "تم کچھ نہیں ہو مگر ہم جیسے چند انسان،

اور خدائے رحمن نے ہر گز کوئی چیز نازل نہیں کی ہے، تم محض جھوٹ بولتے

ہو"۔ رسولوں نے کہا "ہمارا رب جانتا ہے کہ ہم ضرور تمہاری طرف رسول بنا

کر بھیجے گئے ہیں، اور ہم پر صاف صاف پیغام پہنچا دینے کے سوا کوئی ذمہ داری

نہیں ہے"۔ بستی والے کہنے لگے "ہم تو تمہیں اپنے لیے فال بد سمجھتے ہیں۔ اگر تم

باز نہ آئے تو ہم تم کو سنگسار کر دیں گے اور ہم سے تم بڑی دردناک سزا پاؤ گے"۔

رسولوں نے جواب دیا "تمہاری فال بد تو تمہارے اپنے ساتھ لگی ہوئی ہے۔ کیا یہ

باتیں تم اس لیے کرتے ہو کہ تمہیں نصیحت کی گئی؟ اصل بات یہ ہے کہ تم حد

سے گزرے ہوئے لوگ ہو"۔ اتنے میں شہر کے دُور دراز گوشے سے ایک

شخص دوڑتا ہوا آیا اور بولا "اے میری قوم کے لوگو، رسولوں کی پیروی اختیار کر
 لو۔ پیروی کرو ان لوگوں کی جو تم سے کوئی اجر نہیں چاہتے اور ٹھیک راستے پر ہیں
 - آخر کیوں نہ میں اُس ہستی کی بندگی کروں جس نے مجھے پیدا کیا ہے اور جس کی
 طرف تم سب کو پلٹ کر جانا ہے؟ کیا میں اُسے چھوڑ کر دوسرے معبود بنالوں؟
 حالانکہ اگر خدائے رحمن مجھے کوئی نقصان پہنچانا چاہے تو نہ اُن کی شفاعت
 میرے کسی کام آسکتی ہے اور نہ وہ مجھے چھڑا ہی سکتے ہیں۔ اگر میں ایسا کروں تو میں
 صریح گمراہی میں مبتلا ہو جاؤں گا۔ میں تو تمہارے رب پر ایمان لے آیا، تم بھی
 میری بات مان لو۔" (آخر کار ان لوگوں نے اسے قتل کر دیا) اس شخص سے کہہ
 دیا گیا کہ "داخل ہو جا جنت میں"۔ اُس نے کہا "کاش میری قوم کو یہ معلوم
 ہوتا کہ میرے رب نے کس چیز کی بدولت میری مغفرت فرمادی اور مجھے با
 عزت لوگوں میں داخل فرمایا"۔ اس کے بعد اُس کی قوم پر ہم نے آسمان سے کوئی
 لشکر نہیں اتارا۔ ہمیں لشکر بھیجنے کی کوئی حاجت نہ تھی۔ بس ایک دھماکہ ہوا اور
 یکایک وہ سب بجھ کر رہ گئے۔ افسوس بندوں کے حال پر، جو رسول بھی ان کے
 پاس آیا اُس کا وہ مذاق ہی اڑاتے رہے۔ کیا انہوں نے دیکھا نہیں کہ ان سے پہلے

کتنی ہی قوموں کو ہم ہلاک کر چکے ہیں اور اس کے بعد وہ پھر کبھی ان کی طرف

پلٹ کر نہ آئے؟ ان سب کو ایک روز ہمارے سامنے حاضر کیا جانا ہے۔

इन्हें मिसाल के तौर पर उस बस्तीवालों का किस्सा सुनाओ जबकि उसमें रसूल आए थे | हमने उनकी तरफ़ दो रसूल भेजे और उन्होंने दोनों को झुटला दिया | फिर हमने तीसरा मदद के लिए भेजा और उन सबने कहा, “हम तुम्हारी तरफ़ रसूल की हैसियत से भेजे गए हैं |” बस्तीवालों ने कहा, “तुम कुछ नहीं हो मगर हम जैसे चन्द इन्सान, और खुदाए-रहमान ने हरगिज़ कोई चीज़ नाज़िल नहीं की है, तुम महज झूट बोलते हो |” रसूलों ने कहा, “हमारा रब जानता है कि हम ज़रूर तुम्हारी तरफ़ रसूल बनाकर भेजे गए हैं, और हमपर साफ़-साफ़ पैग़ाम पहुँचा देने के सिवा कोई ज़िम्मेदारी नहीं है |” बस्तीवाले कहने लगे, “हम तो तुम्हें अपने लिए फाले-बद समझते हैं | अगर तुम बाज़ न आए तो हम तुमको संगसार कर देंगे और हमसे तुम बड़ी दर्दनाक सज़ा पाओगे |” रसूलों ने जवाब दिया, “तुम्हारी फाले-बद तो तुम्हारे अपने साथ लगी हुई है | क्या ये बातें तुम इसलिए करते हो कि तुम्हें नसीहत की गई? अस्ल बात यह है कि तुम हद से गुज़रे हुए लोग हो |” इतने में शहर के दूर-दराज़ गोशे से एक शख्स दौड़ता हुआ आया और बोला, “ऐ मेरी कौम के लोगो, रसूलों की पैरवी इखतियार कर लो | पैरवी करो उन लोगों की जो तुमसे कोई अज़ नहीं चाहते और ठीक रास्ते पर हैं | आखिर क्यों न मैं उस हस्ती की बन्दगी करूँ जिसने मुझे पैदा किया है और जिसकी तरफ़ तुम सबको पलटकर जाना है?”

~~~~~

क्या मैं उसे छोड़कर दूसरे माबूद बना लूँ ? हालाँकि अगर खुदाए-
 रहमान मुझे कोई नुकसान पहुँचाना चाहे तो न उनकी शफाअत मेरे
 किसी काम आ सकती है और न वे मुझे छुड़ा ही सकते हैं । अगर मैं
 ऐसा करूँ तो मैं सरीह गुमराही में मुब्तला हो जाऊँगा । मैं तो तुम्हारे
 रब पर ईमान ले आया, तुम भी मेरी बात मान लो ।” (आखिरकार उन
 लोगों ने उसे क़त्ल कर दिया और) उस शख्स से कह दिया गया कि
 “दाखिल हो जा जन्नत में ।” उसने कहा, “काश, मेरी क़ौम को यह
 मालूम होता कि मेरे रब ने किस चीज़ की बदौलत मेरी मगफ़िरत
 फ़रमा दी और मुझे बाइज्ज़त लोगों में दाखिल फ़रमाया ।” उसके बाद
 उसकी क़ौम पर हमने आसमान से कोई लश्कर नहीं उतारा । हमें
 लश्कर भेजने की कोई हाजत न थी । बस एक धमाका हुआ और
 यकायक वे सब बुझकर रह गए । अफ़सोस बन्दों के हाल पर, जो रसूल
 भी उनके पास आया उसका वे मज़ाक़ ही उड़ाते रहे । क्या उन्होंने देखा
 नहीं कि उनसे पहले कितनी ही क़ौमों को हम हलाक कर चुके हैं और
 उसके बाद वे फिर कभी उनकी तरफ़ पलटकर न आए? उन सबको
 एक रोज़ हमारे सामने हाज़िर किया जाना है ।